

Szakmai beszámoló NÉPRAJZI ÉRTEŚÍTŐ C. (2018) számának megjelentetéséről

A Néprajzi Múzeum évkönyve, a Néprajzi Értesítő C. száma a módosított határidővel a pályázatban vállaltaknak megfelelően megjelent. A 100. jubileumi kötet gyűjteményközpontú tanulmányai elsősorban az intézmény készülő új állandó kiállításainak tematikájából adnak ízelítőt, illetve az alapos gyűjteményfeltáró munka révén azokhoz biztosítanak kutatási háttérrel. Három tervezett tanulmány nem jelent meg a kötetben (Földessy Edina, Kiss Margit Szabó Magdolna), viszont a tematikához kiválóan illeszkedően bekerült Kemecsi Lajos tudománytörténeti áttekintése.

A jubileumi kötet *Szarvas Zsuzsa* által írt bevezető tanulmánya áttekinti a Néprajzi Múzeum nagy múltú évkönyvének korábban megjelent számait, s ennek alapján a néprajztudomány és a Néprajzi Múzeum történetének sajátosságait, irányait, jelentős állomásait.

Egy tudománytörténeti blokk az intézményt megalakulásától kezdve formáló alapítók, vezetők munkásságának, szerepének bemutatásával foglalkozik.

Wilhelm Gábor Xántus János borneói gyűjtését középpontba helyezve felvázolja azokat a kontextusokat, melyek révén magát a gyűjtést, illetőleg a gyűjtött tárgyakat értelmezni lehet. *Kemecsi Lajos* tanulmánya Jankó János és a Néprajzi Múzeum kapcsolatával, Jankó múzeumi szerepével foglalkozik. *Gyarmati János* a Jankó utáni korszak, a 20. század elejének gyűjteményezési gyakorlatát veszi górcső alá, elsősorban az Európán kívüli szerzeményezés eltolódott hangsúlyait vizsgálva.

Az első világháború körüli időszak különböző gyűjteményi lenyomataival foglalkozik a következő három tanulmány. *Kószegi Gábor* egy jelentős tárgyi korpusz, a hadicélú fémgyűjtés keretében, a Magyar Fémelosztó Rt átadásából múzeumba került anyag történetét vizsgálja. A tárgyak között megtalálhatók céhemlékek, hanukai mécses, lószerszám csat, vagy pecsétnyomó is. A tanulmány kísérletet tesz ennek a sajátos szerzeményezésnek a megismertetésére, a különböző értelmezési lehetőségek felvillantására.

Vida Gabriella a Néprajzi Múzeum első világháborús edényeit vizsgálva a hazafias szimbólumok cserépedényeken való megjelenésének járt utána.

Magyarországon a kifejezetten első világháborús, propaganda céljából készített keménycserép és porcelán edények nem magyarországi eredetűek, az örökös tartományok gyáraiból kerültek ki.

Sedlmayr Krisztina tanulmánya az Esztergom-kenyérmezői hadifogolytábor tárgyait mutatja be. 1915 nyarán ajándék formájában került a Nemzeti Múzeum Néprajzi Osztályára az a hatvan tárgyból, többségében fadaragásból álló együttes, melyet a gyűjtő az Esztergom-kenyérmezői hadifogolytábor lakóitól vásárolt. A tábor története, az ott zajló élet ma még szinte feldolgozatlan: a tanulmány egy néprajzi/muzeológiai részterület kibontásával járul hozzá az interdiszciplináris feladathoz.

A következő két tanulmány a népművészet, egy sajátos fotográfiai stílus egy-egy elemének bemutatásával foglalkozik.

Nemzeti Kulturális Alapprogram, Közgyűjtemények Kollégiuma
Pályázati azonosító: 204188/00546
Pályázati téma: Néprajzi Értesítő (C) 2018. évi számának kiadása
Adatlap azonosító: A2018/N8171
Pályázó szervezet: Néprajzi Múzeum
Pályázatért felelős személy: Dr. Szarvas Zsuzsanna

Lackner Mónika és Tasnádi Zsuzsanna írása egy kézimunkakereskedő életútjának állomásain keresztül vizsgálja a népművészet felfogásának változását. Ferenczi Jolán háziipari és népművészeti kereskedőnő (1888-1962) életútját és 2012-ben a Néprajzi Múzeumba került hagyatékát dolgozza fel, szintetizálva ezeket a tőle bekerült korábbi múzeumi anyagokkal is. Személyén keresztül a tanulmány igyekszik pontosabb képet adni arról, hogy a Ferenczi Jolán életútját követő három időszakban Magyarországon milyen szervezeti kereteken belül tevékenykedett egy népművészeti és háziipari cikkekkel foglalkozó kereskedő. Hogyan kapcsolódott össze tevékenysége a turizmussal, milyen társadalmi szerepet játszott, milyen vevőköre alakult ki, hogyan alkalmazta a népművészetet forrásként.

Bata Tímea tanulmánya a Néprajzi Múzeumban őrzött, az 1920-30-as években Csömörön készült négyszáztizenhét darab felvételből kiindulva arra a kérdésre keresi a választ, hogy egy konkrét példán keresztül hogyan ragadható meg a „magyaros” stílusú fotográfia találkozása a faluval. Milyen különbségek és hasonlóságok rajzolódnak ki az azonos helyszínen, egyazon korszakban készült néprajzi és/vagy művészi fényképekből.

Foster Hannah Daisy írása felvázolja, hogy mi az a tágabb kontextus, amelyben a Néprajzi Múzeum leendő gyermekmúzeuma pozícionálhatja magát, hogy pontosan mit is takar a gyermekmúzeum kifejezés, hogy a Múzeum mit tud és szeretne ebből adaptálni és ennek tükrében hogyan módosít az amúgy is fluid műfaji kereteken.

A szám zárásaként ezúttal az intézmény 2018-as működésének legfontosabb eredményeit tekinti át egy rövid összefoglaló.

A kiadvány elsősorban szakmai közönség számára készül. A hagyományoknak megfelelően elküldjük belföldi és külföldi cserepartnereinknek, terjesztjük szakmai rendezvényeken, konferenciákon, elérhetővé tesszük a Néprajzi Múzeum honlapján. Ezzel biztosítani tudjuk, hogy a néprajzi szakma legszélesebb rétegeihez eljósson a kiadvány.

Példányszám: 500

Nemzeti Kulturális Alapprogram, Közgyűjtemények Kollégiuma
Pályázati azonosító: 204188/00546
Pályázati téma: Néprajzi Értesítő (C) 2018. évi számának kiadása
Adatlap azonosító: A2018/N8171
Pályázó szervezet: Néprajzi Múzeum
Pályázatért felelős személy: Dr. Szarvas Zsuzsanna

Tartalom

SZARVAS ZSUZSA

A Néprajzi Értesítő 100. évfolyama

WILHELM GÁBOR

Xántus János terepmunkája: a borneói gyűjtés

KEMECSI LAJOS

Jankó János és a Néprajzi Múzeum

GYARMATI JÁNOS

A „nagy boom”

A Néprajzi Múzeum gyűjteményei a 19–20. század fordulóján

KŐSZEGI GÁBOR

Rekvirált rezek aktái 1.

VIDA GABRIELLA

A kerámiatárgyak mint a birodalmi propaganda felületei

Első világháborús edények a Néprajzi Múzeumban

SEDLMAYR KRISZTINA

Gyűjtés az „egzotikus városban”

Az esztergom-kenyérmezői hadifogolytábor tárgyai a Néprajzi Múzeumban

LACKNER MÓNIKA – TASNÁDI ZSUZSANNA

Régi és új kézimunkák”. Ferenczi Jolán életútja

BATA TÍMEA

„Bárki megirigyelhetné csömöri expedíciónkat” – a Néprajzi Múzeum Csömörön készült fotóiról

FOSTER HANNAH DAISY

Gyerek – múzeum – kiállítás

A Néprajzi Múzeum legfontosabb tevékenysége 2018-ban

Szarvas Zsuzsa
szerkesztő